

простъ, по ходатайство на одескитѣ българи, сж били приети на стипендии въ Одеската семинария 4 българчета. Така се захванало отварянето на рускитѣ семинарии и на други учебни заведения за българитѣ, и то на държавни и църковни срѣдства. Въ 1859 г., както съобщава Н. И. Палаузовъ, въ рускитѣ семинарии се учили съ стипендии около 50 българчета, а въ други училища — около 20, отъ които само въ Московския университетъ 12 души. Затова, когато българскиятъ църковенъ въпросъ се развилъ, българитѣ вече имали достатъчно подготвени хора да поддържатъ и защищаватъ тѣхнитѣ искания на църковна почва, както и да движатъ народното образование напредъ. Но на какво се дължи тая щедра и великодушна подкрепа? Ако човѣкъ погледне повърхностно на работата, ще помисли, че тя се дължи само на тънки политически смѣтки, на каквито се е дължелъ прочутиятъ проектъ на Екатерина II за възобновяване на византийската империя подъ руско покровителство. Наистина, следитѣ на ония схващания, които родили този проектъ, още не били изчезнали напълно, и православната църква продължавала да се нарича и отъ официалната властъ въ Русия „греко-россійская църковь“; но самото обстоятелство, че тѣзи следи постепенно се заличвали, показва, че въ случая, покрай политическиѣ съображения, сж се проявили и други въздействия, които сж засѣгали по-издълбоко съвестята и сърдцето на руския народъ и сж промѣнили самата политика. Първото отъ тѣхъ е *зараждането на славянско съзнание* у влиятелни членове на високото духовенство и на свѣтската аристокрация. Издирванията на възтържени славяноведци като Венелина, Калайдовича, Бодянки, Строева, Востокова, Шафарика, Ханка и др. раздвижили славянскитѣ души и изтъкнали значението на старобългарската книжнина за славянството. Последното, благодарение на тѣхнитѣ издирвания, се сдобило съ *свой древенъ класически евакъ*, за какъвто се призналъ старобългарскиятъ; а дейни слависти като знаменитиятъ, още недостатъчно оцененъ у насъ, М. Погодинъ, не оставили това откритие да стои като мъртавъ капиталъ, а извлѣкли отъ него подбуди за нова дейностъ въ руската държава и църква. Тѣ възбудили симпатии къмъ потиснатия и нещастенъ тогава, но славенъ нѣкога и заслужилъ на славянството български народъ. Не по-малко отъ славяноведението влияли върху рускитѣ сърдца *непосрѣдственитѣ сношения на добри и даровити българи* съ влиятелни църковни и политически дейци. Особено Погодинъ, който съ своята най-разностранна и неуморна дейностъ като славяноведецъ, историкъ, професоръ, публицистъ, поетъ и общественикъ ималъ най-широкъ връзки съ архиереи и